

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוגיות בקיימות: בין צדק סביבתי לצדק חברתי - 3223

תאריך עדכון אחרון 15-03-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר איתי גרינשפן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: itaygree@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ב' 17:30-18:30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

העולם שבו אנו חיים הוא תוצר של תהליכים בסביבה הטבעית, מהפכות אנושיות והיחסים ביניהם. תהליכים אלו מובילים בני האדם – ובראשם העיור והתיעוש ב-200 השנים האחרונות – גרמו לשחיקה של משאבי הטבע, לזיהום האוויר, הקרקע והמים והולידו את משבר האקלים החמור איתו אנו מתמודדים כיום. תופעות אלה לא רק מזיקות לבני האדם, אלא מאיימות על עתידה של האנושות והסדרים החברתיים כפי שאנו מכירים אותם ועל המגוון הביולוגי שהולך ומדלדל. יותר ויותר אנשים מזהים כיום את הקשר שבין חברה לסביבה ואת חשיבות השמירה על והגשה אל משאבי טבע כבסיס במאבק לשינוי חברתי. זאת ועוד, רעיון הצדק הסביבתי או יותר נכון אי-צדק סביבתי יוצר קשר מורכב בין רווחה אנושית לאיכות הסביבה. צדק סביבתי מדגיש שהשפעות השליליות של השינויים בסביבה אינן מחולקות באופן שווה. קיים אי-שוויון מובנה בין בני אדם בגישה למשאבי טבע (הזדמנויות) ובחשיפה לזיהומים ומפגעים סביבתיים על בסיס שונות אתנית, דתית או גזעית, על בסיס מיקום גיאוגרפי (מרכז/פריפריה), ועל בסיס מעמד סוציו-אקונומי. רעיון הצדק הסביבתי מתייחס גם לנגישות שונה של קבוצות אוכלוסייה לתהליכי קבלת החלטות בנוגע לסביבות מחייה בריאות ונקיות ממפגעים. עלינו כחברה, וכאנשי מקצוע (עובדות סוציאליות, מנהלות ארגונים, או אקטיביסטיות), להתמודד עם האתגרים שמציב בפנינו רעיון הצדק הסביבתי.

מטרות הקורס:

קורס זה סוקר את התמורות שחלו ביחסים שבין האדם לבין הסביבה, ומציג את המושגים הבסיסיים בתחום הצדק הסביבתי ויחסי אדם-סביבה. בין השאלות שיידונו בקורס: האם וכיצד ניתן למנוע חלוקה בלתי שוויונית של משאבי טבע ומפגעים? מה המצב במדינות וערים ביחס למאבקים סביב צדק סביבתי ומה ניתן ללמוד מהם כאן בישראל? כיצד הקשר לסביבה תורם לאוכלוסיות חלשות (וכיצד הניתוק מהסביבה מזיק להם), ומהם מאפייניה הייחודיים של ישראל בנוגע לאי-צדק סביבתי? בנוסף, יש לשאול מה תפקידו של החינוך הסביבתי בקידום מודעות לסוגיות סביבתיות? בקורס נבחן כיצד משתלבות שאלות אלה בדיון על צדק חברתי תוך התמקדות בנושאים כגון: קיימות, אי-צדק סביבתי, קהילה וסביבה, צדק אקלימי, אקטיביזם ושינוי חברתי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של קורס זה, הסטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין את מגוון הדרכים שבהן מערכות חברתיות וקהילות תורמות לבעיות סביבתיות וכיצד אותן מערכות חברתיות יכולות גם לספק את הפתרונות הפוטנציאליים.
2. להבחין באתגרים לקיום האנושי שמקורם בבעיות סביבתיות ובגישה למשאבי טבע.
3. להכיר ולהבדיל בין התיאוריות המרכזיות בתחום הצדק הסביבתי והקיימות.
4. להבין כיצד היררכיות של גזע, מעמד, מגדר ולאום משפיעות על ההתנסות ועל פתרונות סביבתיים.
5. להציג ראייה ביקורתית כלפי הפתרונות הפופולריים לסוגיות סביבתיות, ולהבין כיצד ניתן ליישם את הידע התיאורטי הנרכש בקורס בשטח.
6. לגבש עמדה עצמאית ביחס לסוגיות סביבתיות, גלובליות ומקומיות, וכן דרכים ליישמה. כיצד העבודה הסוציאלית יכולה להיתרם וכיצד יכולה לתרום לתחומי הפעולה של הקורס

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הקורס יורכב מהרצאות, הרצאות אורח, דיונים, חומרי קריאה וצפייה, ועבודות תלמידים. המפגשים ילוו בסרטונים להמחשת הנושאים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: על הקשר בין סביבה, צדק וקיימות
2. מושגי יסוד: בין צדק סביבתי לצדק חברתי (ומהי גזענות סביבתית)
3. חינוך סביבתי והתנהגות הפרט
4. אקטיביזם ושינוי חברתי-סביבתי; התנועה הסביבתית בישראל
5. סביבה וקהילה: מהן פגיעות vulnerability ועמידות resilience
6. אוכלוסיות מוחלשות ואי-שוויון סביבתי בישראל: האוכלוסייה החרדית והערבית || אוכלוסיות בסיכון || פריפריה

חומר חובה לקריאה:

- קריאת חובה
- White, 1967
 - דוניץ 2016
 - Bullard, 1990
 - Agyeman, Bullard & Evans, 2002
 - ברק ושני, 2022
 - שמואלי 2010
 - פירסט, 2018
 - גרינשפן, 2015
 - סלע-שפי וזרדז, 2015
 - מרק, אלפסי ואומר 2016
 - Yoreh, 2018
 - אגבריה, 2017
 - Folke, 2006
 - גרינשפן ואח', 2023
 - Philip & Reisch, 2015
 - קריגל, 2021
 - Bauhardt, 2014
 - De Shalit, 1996
 - Devine-Wright, 2009
 - Agyeman, 2008

חומר לקריאה נוספת:

כמופיע בסילבוס של הקורס

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 10 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 75 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 5 %
בלוג

מידע נוסף / הערות: